

Agnieszka Metelska

„Okrągły Stół” samorządów zawodowych zawodów zaufania publicznego

Palestra 49/5-6(557-558), 240-245

2004

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

„Okrągły Stół” samorządów zawodowych zawodów zaufania publicznego

W dniu 6 kwietnia 2004 r. w Rezydencji „Belweder” Kancelarii Prezydenta RP została zorganizowana, pod patronatem Prezydenta RP Pana Aleksandra Kwaśniewskiego, przez szesnaście samorządów zawodowych debata „Okrągłego Stołu” na temat: „Rola samorządów zawodowych zawodów zaufania publicznego w tworzeniu demokratycznego państwa prawa”.

Debatę samorządową otworzył adw. Stanisław Rymar Prezes Naczelnej Rady Adwokackiej wykładem pod tytułem „Kreatywna rola samorządów zawodowych w demokratycznym państwie”, który poniżej publikujemy.

Wykład wprowadzający wygłosił profesor dr hab. Józef Gierowski. Część pierwszą spotkania pod tytułem „Znaczenie samorządów w tworzeniu państwa prawa. Demokratyczne zasady funkcjonowania samorządu zawodowego” otworzył wykład wiceprezesa Trybunału Konstytucyjnego prof. dr. hab. Andrzeja Mączyńskiego. Część drugą spotkania pt.: „Samorzady zawodowe integralną częścią społeczeństwa obywatelskiego” rozpoczął wykład prof. dr. hab. Janusza Reykowskiego, a do części trzeciej „Etyka wykonywania zawodu i społeczna odpowiedzialność korporacji” wprowadził zebranych prof. dr hab. Jacek Kurczewski. Część ostatnią pt.: „Państwo – system sprawiedliwości – postępowanie dyscyplinarne – samorzady zawodowe w Unii Europejskiej” otworzył wykład prof. dr. hab. Piotra Winczorka.

Inicjatywa Naczelnej Rady Adwokackiej dotycząca odbycia tej debaty, została wsparta przez wszystkie samorzady zawodowe, których przedstawiciele uczestniczyli w konferencji: samorząd aptekarzy, architektów, biegłych rewidentów, diagnostów laboratoryjnych, doradców podatkowych, inżynierów budownictwa, komorników, lekarzy i lekarzy stomatologów, lekarzy weterynarii, notariuszy, pielęgniarek i położnych, psychologów, radców prawnych, rzeczników patentowych i urbanistów. Samorzady zawodowe zrzeszają obecnie ponad 600 tys. osób.

Oficjalne spotkanie w Belwederze poprzedziły trzy robocze spotkania, które odbyły się w siedzibie Naczelnej Rady Adwokackiej w czasie których dyskutowano nad kształtem spotkania „belwederskiego” i jego celem. Wszystkie spotkania prowadził Prezes Naczelnej Rady Adwokackiej adw. Stanisław Rymar.

Debata „Okrągłego Stołu” co podkreślano w czasie spotkania, to wyraz woli przystąpienia samorządów zawodowych zawodów zaufania publicznego do zainicjowanej przez Prezydenta RP Pana Aleksandra Kwaśniewskiego ogólnopolskiej dyskusji o współdziałaniu obywateli i instytucji na rzecz umacniania polskiej demokracji.

Celem „Okrągłego Stołu”, mówili przedstawiciele samorządów, jest publiczne przedstawienie roli samorządów w tworzeniu i umacnianiu demokratycznej Polski oraz misji zawodów zaufania publicznego. Samorzady zawodowe będące z założe-

nia organizacjami apolitycznymi, angażują się w sprawy państwa w dziedzinach: kultury, wymiaru sprawiedliwości, ochrony zdrowia, kształtowania środowiska i funkcjonowania prawa. *„Traktujemy to jako swój obywatelski obowiązek, między innymi dlatego, że większość samorządów zawodowych posiada doświadczenie w demokratycznych zasadach i procedurach zarządzania korporacją”* – powiedział adwokat Stanisław Rymar, prezes Naczelnej Rady Adwokackiej o debacie „Okrągłego Stołu”.

Samorządy zawodowe zrzeszające przedstawicieli wolnych zawodów działają w demokratycznych państwach europejskich od stu kilkudziesięciu lat. W II Rzeczypospolitej samorząd adwokacki powstał zaraz po odzyskaniu niepodległości w 1918 r., lekarzy w 1921 r., notariuszy w 1933 r., lekarzy dentystów w 1938 r. i aptekarzy w 1939 r. Okupanci niemiecki i sowiecki po zajęciu terytorium Polski bezwzględnie zlikwidowali samorządy zawodowe, które podjęły działalność konspiracyjną. Natychmiast po usunięciu niemieckiego okupanta w latach 1944–1945 odradzały się przedwojenne samorządy zawodowe, a w 1945 r. powstał samorząd lekarzy weterynarii. Działalność samorządów zawodowych jako demokratycznej reprezentacji wolnych zawodów była sprzeczna z istotą totalitarnego państwa, jakim była Polska Ludowa i dlatego w 1950 r. ówczesne władze zlikwidowały samorządy zawodowe lekarzy, lekarzy dentystów, aptekarzy i lekarzy weterynarii. Przetrwiał jedynie samorząd adwokacki poddany różnym restrykcjom i bardzo ścisłemu nadzorowi administracji państwowej.

W okresie III Rzeczypospolitej powstało kilkanaście nowych samorządów zawodowych: pielęgniarzek i położnych (1991), biegłych rewidentów (1992), rzeczników patentowych (1993), doradców podatkowych, komorników (1997), diagnostów laboratoryjnych (2001), inżynierów budownictwa, architektów, urbanistów (2002), co jest wyrazem tworzenia demokratycznych struktur społeczeństwa obywatelskiego i przejmowania przez środowiska zawodowe współodpowiedzialności za funkcjonowanie społeczeństwa.

Podstawą istnienia samorządów zawodowych jest art. 17 ust. 1 Konstytucji, który stanowi, że „W drodze ustawy można tworzyć samorządy zawodowe, reprezentujące osoby wykonujące zawody zaufania publicznego i sprawujące pieczę nad należytym wykonywaniem tych zawodów w granicach interesu publicznego i dla jego ochrony”.

Zgodnie z tym przepisem Konstytucji celem wszystkich samorządów zawodowych jest:

- ustanawianie zasad etyki zawodowej i kontrola jej przestrzegania m.in. poprzez sądownictwo dyscyplinarne,
- sprawowanie pieczy i nadzoru nad wykonywaniem zawodu,
- sprawdzanie kwalifikacji zawodowych,
- przyznawanie prawa wykonywania zawodu,
- zapewnienie właściwego poziomu wykonywania zawodu,
- reprezentacja zawodu.

Konieczność sprostania wysokim wymaganiom etyki zawodowej wobec swoich członków nakłada na samorzady szczególny obowiązek dbałości o poziom merytoryczny i etyczny kandydatów do zawodu. W interesie Rzeczypospolitej Polskiej jako demokratycznego państwa prawa jest dalszy rozwój i umacnianie się samorządów zawodowych jako istotnego elementu społeczeństwa obywatelskiego. Konferencja, co powracało w dyskusji, nie zmierza do obrony samorządów, lecz do przedstawienia ich odpowiedzialności za praworządną, demokratyczną, obywatelską i sprawiedliwą Polskę. Polskę opartą o model zdecentralizowanego państwa, realizującą zasadę samorządności obywateli, w tym samorządności inteligencji wykonującej zawody zaufania publicznego, co zaakcentował w swoim wystąpieniu Konstanty Radziwiłł prezes Naczelnej Rady Lekarskiej.

Dzisiaj już wiadomo, że belwederski „Okrągły stół” samorządów zapoczątkował dalej trwające spotkania prezesów i przewodniczących wszystkich samorządów zawodowych. Rolę inspiratora i koordynatora tej działalności pełni Naczelna Rada Adwokacka.

Na podstawie informacji dla prasy
opracowała: Ag. Met.

Poniżej publikujemy tekst wystąpienia Prezesa NRA adw. Stanisława Rymara

KREATYWNA ROLA SAMORZĄDÓW ZAWODOWYCH W DEMOKRATYCZNYM PAŃSTWIE

Wielce Szanowni Państwo, mam zaszczyt i przywilej przywitać wszystkich uczestników konferencji, a w szczególności witam bardzo serdecznie Pana marszałka Senatu prof. Longina Pastusiaka.

Wszyscy Państwo, którzy jesteście tutaj dzisiaj obecni, zasługujecie na indywidualne, osobiste przywitanie i wymienienie z nazwiska i z funkcji. Niestety, czas nam na to nie pozwala. Pozwólcie zatem Państwo, że przywitam najwybitniejszych przedstawicieli samorządów zawodowych, Pań i Panów Prezesów, przedstawicieli nauki, wybitnych reprezentantów wymiaru sprawiedliwości, dziennikarzy.

Dzięki uprzejmości Kancelarii Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej wszystkie samorzady razem z samorządem psychologów, który obecnie jest organizowany przez Polskie Towarzystwo Psychologiczne, mogły się spotkać w Belwederze, w miejscu tak bardzo ważnym historycznie, do którego my Polacy mamy stosunek niezwykle emocjonalny.

Nazwaliśmy dzisiejszą debatę, debatą „Okrągłego Stołu”, ma ona bowiem wymiar symboliczny. Wprawdzie, w sensie dosłownym, nie usiedliśmy wspólnie przy „okrągłym stole”, ale symbol „Okrągłego Stołu” towarzyszy nam na zaproszeniach i

na tablicach informacyjnych. Odwołując się do niego, pragnęliśmy wskazać, że wszystkie samorządy zawodowe, zgodnie z art. 17 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, są sobie równe i mają jednakowe prawo i równe szanse w wypowiedaniu swoich poglądów. Wszystkie z mocy swoich ustaw są niezależne i mają wolność samorządową.

Szanowni Państwo, po raz pierwszy my, przedstawiciele samorządów zawodowych w tak szerokim gronie spotkaliśmy się z przedstawicielami władz państwa i nauki. Pragniemy, aby nasi Goście wysłuchali głosów architektów, urbanistów i inżynierów budownictwa, doradców podatkowych i biegłych rewidentów, lekarzy, lekarzy stomatologów i lekarzy weterynarii, pielęgniarek i położnych, diagnostów laboratoryjnych, aptekarzy, rzeczników patentowych i przedstawicieli zawodów prawniczych na temat roli, jaką mogą i chcą odgrywać w demokratycznym państwie prawa.

Traktujemy to jako swój obowiązek obywatelski, między innymi dlatego, że większość samorządów zawodowych ma bogate doświadczenia w demokratycznych zasadach i procedurach zarządzania korporacjami. Samorządy zawodowe są z natury swej apolityczne. Ale, czy apolityczne oznacza obojętne wobec spraw, które na naszych oczach dzieją się w kraju?!

Przebudowa ustroju i wprowadzenie demokratycznych zasad funkcjonowania państwa sprawiły, że mogły powstać nowe samorządy. Niektóre mogły odrodzić się po długim okresie nieistnienia. Wszystkie one są częścią społeczeństwa obywatelskiego. Ważne są dla nas problemy związane z wykonywaniem zawodu: standardy kwalifikacji i dbałość o poziom świadczonych usług, etyka zawodowa, a także postępowanie dyscyplinarne wobec osób naruszających podstawowe zasady wykonywania zawodu.

To przecież wewnątrz korporacji kształtowane są postawy odzwierciedlające uznawane w zawodzie wartości. To w samorządzie dbamy o wizerunek profesjonalisty wykonującego swój zawód, zgodnie z oczekiwaniami społecznymi i we wskazanym przez państwo obszarze, a więc w dziedzinie prawa, ochrony zdrowia, ochrony środowiska, gospodarce i, oczywiście, szeroko rozumianej kulturze.

To wewnątrz korporacji, kierując się zasadami etyki, kreujemy takie zachowania, które mogą, nie zawaham się użyć tego określenia, generować zachowania pożądane społecznie.

Zawód zaufania publicznego nobilituje. Ale przede wszystkim nakłada ogromną odpowiedzialność na tych, którzy go wykonują. Lekceważenie tych zasad może niszczyć fundamentalne wartości, podważać zaufanie, którym obdarza nas społeczeństwo. Można by powiedzieć, że już przez sam fakt bycia członkiem korporacji zawodowej, poddając się obowiązującym w niej regułom postępowania zgodnym z wyznaczonymi celami, współtworzymy państwo prawa.

Samorządy zawodowe liczą ponad 600 tysięcy członków. Prawie wszyscy posiadają wyższe wykształcenie i wysokie kwalifikacje. Ustawicznie i obligatoryjnie muszą doskonalić swoje kwalifikacje. Korporacje, przyznając uprawnienia do wykony-

wania zawodu zgodnie z wyznaczonymi standardami wykonywania go, dbają o profesjonalizm przyszłych członków swojego samorządu.

I rodzi się pytanie. Czy w naszej sytuacji gospodarczej i społecznej samorzady zawodowe, dysponując tak ogromnym kapitałem intelektualnym i etycznym, mają zajmować się tylko i wyłącznie swoimi sprawami zawodowymi? Czy polskie społeczeństwo stać na to, aby nie wykorzystywać szerzej ich wiedzy i doświadczenia w sytuacji gdy krajowi potrzebni są ludzie wykształceni, mający wysokie kwalifikacje, nierzadko wybitni.

Można w tym myśleniu posunąć się i dalej. Czy w ramach solidaryzmu społecznego, my, ludzie, którym dane jest być członkami samorządów zaufania publicznego, nie powinniśmy zrobić czegoś więcej dla pozostałych członków społeczeństwa, którzy nie mieli takich samych szans jak my, w dostępie do nauki, do zdobycia miejsca pracy?

Można zatem powiedzieć, że organizując się w samorzady zawodowe, dbając o interes własnej grupy zawodowej, mamy równocześnie na celu troskę o sprawy ogólnokrajowe. Przedstawiciele samorządów usilnie zabiegają o to, aby mieć wpływ na ostateczny kształt ustaw. Pokonując bariery, usuwając przeszkody, uczestniczymy w pracach komisji i podkomisji sejmowych, opiniujemy ustawy, wykonujemy ekspertyzy. Nieodpłatnie świadczymy usługi osobom ubogim. Współpracujemy z organami samorządu terytorialnego.

Staramy się wykonywać to wszystko, co nakreślone jest w misji każdego z samorządów. Ale zgodzicie się zapewne Państwo ze mną, że oczekiwania społeczeństwa są większe. Może dziś, pod koniec debaty, dojdziemy do wniosku, że możemy zrobić znacznie więcej. Może warto podjąć takie wspólne działania, które zapewnią nam bezpośredni wpływ na proces legislacyjny, na decyzje gospodarcze i społeczne.

Obecni tu przedstawiciele korporacji w bardzo krótkich wystąpieniach, z uwagi na liczbę prelegentów, powiedzą o misji swojego samorządu oraz o roli, jaką każda z korporacji odgrywa w tworzeniu państwa prawa, o demokratycznych zasadach funkcjonowania samorządu zawodowego oraz o jego miejscu w społeczeństwie obywatelskim. Poruszą kwestię znaczenia postępowania dyscyplinarnego w odniesieniu do systemu sprawiedliwości – podstawy normalnego funkcjonowania państwa.

Uzgodniłmy, że nie będziemy z tego miejsca wygłaszać pretensji. Nie będziemy wylewać żalu, ani narzekać. Pragniemy pokrótce przekazać wszystkim, całemu społeczeństwu informację o tym, co to są samorzady zawodowe. Na czym polegają zawody zaufania publicznego? Jakie oczekiwania społeczne możemy i powinniśmy spełniać? Co możemy zrobić, aby poprawić poziom życia społeczeństwa i co uczynić, aby wpłynąć na zapewnienie godnego życia przeciętnemu Polakowi?

Po wystąpieniach oczekujemy dyskusji. Będę wdzięczny przedstawicielom władzy, nauki i mediów za podzielenie się z nami opiniami i ocenami, za przekazanie nam swoich sądów o roli, jaką samorzady mogą odegrać w polityce państwa.

Ufam, że to nasze samorządowe spotkanie, nazwane debatą „Okrągłego Stołu”, odbywające się tu, w Belwederze, w tym samym dniu, w którym odbywa się spo-

tkanie z Prezydentem Rzeczypospolitej Polskiej w Pałacu Prezydenckim z okazji 15 rocznicy Okrągłego Stołu, ma wymiar podwójnie symboliczny. Może być początkiem takiego wspólnego działania samorządów zawodowych, które również przyniosą pozytywne zmiany i nową jakość w życiu politycznym naszego kraju.

Wkrótce Polska przystąpi do Unii Europejskiej. Będziemy musieli znaleźć swoje miejsce w nowej rzeczywistości politycznej i społecznej. Samorządy pełnią niezastąpioną rolę w podnoszeniu rangi zawodów. Nadal będą pełniły tę rolę w promowaniu idei oraz reguł postępowania, ale na płaszczyźnie znacznie szerszej, bo europejskiej. Wprawdzie wszyscy należymy do organizacji skupiających bliźniacze samorządy zawodowe w różnych krajach, to jednak wspólnie będzie nam łatwiej promować samorządy zawodów zaufania publicznego, a tym samym promować Polskę.